

O VELIČINI I RENTABILNOSTI DRŽAVNIH GOSPODARSTAVA VOĆARSKOG SMJERA u SSSR-u

(prijevod)

Razvitak narodne privrede u SSSR-u uvjetuje povećanje poljoprivrednih gospodarstava. Znatno se povećavaju kolektivna i državna gospodarstva. To se opaža i na 107 državnih gospodarstava voćarsko-jagodičastog smjera bivšeg »Rosglavkonservaa«.

Prema površini i uložnim sredstvima u proizvodnju ova gospodarstva su relativno sitna, no po utrošku rada ona su intenzivna. U njima na jednog radnika, u godišnjem prosjeku otpada 5,1 ha zemljišta, dok na državnim gospodarstvima bivšeg Ministarstva državnih gospodarstava SSSR-a otpada 54,8 ha.

Utrošak rada na državnim gospodarstvima s različitim smjerovima proizvodnje nije jednak. Tako se po hektaru obradivog zemljišta na državnim gospodarstvima žitarskog smjera »Sevčenko« (USSR) trošilo 5,8 ljudskih radnih da-

na, na Crvenoarmijskom državnom gospodarstvu, koje proizvodi repu (Voronješka oblast), 51,8 ljudskih radnih dana, a na državnom gospodarstvu voćarskog smjera »Agronom« (Lipecka oblast) sa 1,745 ha voćnjaka, 106,9 ljudskih radnih dana.

Ovo nastaje zato, što na državnim gospodarstvima voćarskog smjera obimni radovi (berba, spremanje i razbacivanje stajskog gnoja, krčenje stabala) nisu u dovoljnoj mjeri mehanizirani, a berba voća vrši se ručno.

Veličina i specijalizacija državnih gospodarstava voćarskog smjera utječe na privrednu djelatnost i rentabilnost. Oni se moraju nalaziti u takvom odnosu, koji bi doprinio efektivnijem iskorištenju zemljišta, kao glavnog sredstva za proizvodnju. Podaci iz godišnjeg obračuna (1951-1956) 55 državnih gospodarstava voćarskog smjera navedeni su u tabeli 1.

Tabela 1

U PROSJEKU OTPADA NA JEDNO DRŽAVNO GOSPODARSTVO

Grupa držav. gospodar. prema površini voćnjaka ha	Broj držav. gosp.	Voćnjaka jagodnjak ha	Broj radnika	Ukupna površina zemljišta ha	Od tog poljop. zemljišta ha	Količ. uvjet. trakt.	Brojno stanje stoke			Pčelinjeg društva
							goveda ukupno	krava	svinja	
I do 200	16	115	129	772	496	6,3	112	39	106	106
II 201-600	31	308	231	1485	850	11,3	185	64	159	219
III 601-1000	6	766	458	2391	1187	21,4	253	92	155	321
IV preko 1000	3	1928	1106	4340	1609	36,1	358	111	508	845

Iz prednje tabele se vidi, da s povećanjem površine voćnjaka rastu i sva druga obilježja u apsolutnim brojevima, dok je u odnosu na 100 ha poljoprivrednog zemljišta slika obrnuta, izuzev broja radnika. Ovakvo stanje ima veze sa specijalizacijom državnih gospodarstava i veličinom površine zemljišta.

Na prinose i cijenu koštanja voća i jagodastog voća utječu i mnogi faktori, među kojima veličina i specijalizacija državnih gospodarstava. (tabela 2.)

Tabela 2.

PROSJEČNI GODIŠNJI PRINOSI I CIJENA KOŠTANJA VOĆA I JAGODIČASTOG VOĆA (prema podacima kroz 6 godina)

Grupa državnih gospodar.	Prinosi po 1 ha (mtc)			Cijena koštanja 1 mtc. proizvoda (rubalja)		
	jabučastog voća	koštičavog voća	jagodastog voća	jabuč. voća	koštič. voća	jagodast. voća
I	14,5	9,0	14,2	296,9	865,8	677,0
II	18,2	12,4	24,7	232,5	343,8	370,1
III	29,9	22,8	19,9	124,2	151,3	291,2
IV	37,7	23,1	29,2	87,9	109,1	313,0

Prema tome s povećanjem površine voćnjaka prinosi rastu, a cijena koštanja pada. Polazeći od tog može se zaključiti, da opseg poljoprivrednih proizvoda, koji se pro-

izvode na ovim gospodarstvima također mora rasti od sitnih prema krupnim državnim gospodarstvima (tabela 3.)

Tabela 3.

PROIZVEDENO OSNOVNOG PROIZVODA PROSJEČNO GODIŠNJE PO JEDNOM DRŽAVNOM GOSPODARSTVU (u hiljadama rubalja)

Grupa državnih gospodar.	Ukupno	O D T O G A					
		Voća i jagodastog voća	u % od ukup. proizv.	Proizvodnja stočar.	u % od ukup. proizv.	Povrće	u % od ukup. proizv.
I	569	113,8	20,0	139,6	22,6	43,4	7,6
II	949	356,2	37,5	323,0	36,0	53,2	5,6
III	2273	1560,6	68,7	401,4	13,2	77,2	3,4
IV	9185	8076,0	87,9	739,6	8,0	28,5	0,3

Iz tabele 3. se vidi, da se na državnim gospodarstvima I grupe po vrijednosti na prvom mjestu nalazi stočarska proizvodnja. To je shvatljivo, jer je ovdje za stočarstvo povoljniji odnos korištenja zemljišta. U ovim gospodarstvima na 1 ha voćnjaka i jagodičastog voća otpada 4,3 ha poljoprivrednog zemljišta. U II grupi 2,7 ha, u III grupi 1,5 ha a u IV grupi 0,8 ha. Potrebno je naglasiti, da u voćarskoj proizvodnji 85-94% zauzimaju jabuke.

Ovi podaci pokazuju, da državna gospodarstva III i IV grupe predstavljaju visoko-specijalizirana gospodarstva, koja daju najveću količinu voćarsko-jagodičastog voća uz

manju cijenu koštanja. U ovom slučaju udio stočarskih proizvoda, a isto tako povrća jako opada.

Produktivnost rada i rentabilnost su najvažnija obilježja rada državnih gospodarstava. Oni ih karakteriziraju kao efektivna gospodarstva koja daju veliku količinu proizvoda uz najnižu cijenu koštanja. U 56 gospodarstava rentabilnost i produktivnost rada po grupama su različiti, a karakteriziraju ih slijedeća obilježja: (tabela 4.)

Tabela 4.
RENTABILNOST I PRODUKTIVNOST RADA KROZ 6
CODINA

Grupa državnih gospodarstava	Prosječni nivo rentabilnosti %	Proizvodnost rada prosječni učinak po radniku	(rubalja) prosječni učinak po trudbeniku (radnici i službenici)
I	gubitak	4623	4164
II	7,3	4556	4013
III	0,7	5509	5070
IV	28,7	8265	7688

Ove brojke vrlo uvjerljivo karakteriziraju državna gospodarstva IV grupe kao rentabilnija gospodarstva s visokom proizvodnošću rada. Tome je razlog, da su to u suštini visokospecijalizirana gospodarstva, na kojima se u ve-

likoj mjeri primjenjuje mehanizacija poljoprivrednih radova i agrotehnika na visokom nivou, pravilno organizira rad, provodi obračunavanje po ekonomskim jedinicama, odgajaju se visokokvalificirani kadrovi voćara i mehanizatora i stvaraju za njih dobri životni i stambeni uvjeti.

Prema tome, uzimajući u obzir razvitak tehnike i dostignuća kemije, potrebno je organizirati (osnivati) krupna specijalizirana voćarsko-jagodičarska državna gospodarstva površine od 600-1500 ha (ovisno od rajona i prirodnih uvjeta) i u njima graditi tvornice za preradu voća.

Da bi se dobilo visoke i stalne prinose voća i jagodičastog voća (najmanje 80 mtc po 1 ha) i stvorilo uvjete za dugogodišnja korištenja nasada, potrebno je na ovim gospodarstvima zasaditi voćnjake u najpovoljnijim zemljišnim i proizvodnim uvjetima vodeći računa o mogućnosti ma kišenja (navodnjavanja).

Na 3,5 do 4 ha poljoprivrednog i drugog zemljišta (ekonomsko dvorište, šumski pojasevi, rezervoari za vodu, putevi) potrebno je imati 1 ha voćnjaka, vodeći pri tom računa o biološkim i agrotehničkim specifičnostima voćarskih i jagodičastih kultura.

Ovakav odnos pogodovat će razvitku stočarstva i drugih grana, tj. stvaranju kompleksnih gospodarstava na kojima se efektivnije iskorištavaju zemljište, tehnička i radna sredstva i dobiva maksimum poljoprivrednih proizvoda na 100 ha površine zemljišta uz najmanji utrošak rada i sredstava.

(Sadovodstvo br. 1, siječanj 1960)

Preveo:

Marijan Šimunović